

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה טו.

עין משפט
גר מצוה

(א) וסוטה ת. חוספיה
שביעית פ"ד ה"ו, (ב)
(ג) משפטים פ"ה כ"ג,
(ד) שמו"ט כ"ג, (ה) שביעית
פ"ד ה"ו, (ו) וי"ט כ"ה
פ"ה כ"ג, (ז) ג"ח ה"ג.

הגרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ד' הכל
ט"ו ל"ג ה"ה ל"ד ל"ט
ז"ב ט"ו ד"ב ד"ב
הנכנס לשביעית דפטורה
מן המעשר והאילני תמר
לפיכך דלילי תמר חטטה
הביעור דלילי תמר חטטה
ובשביעית הנכנס לשמיני
חיבת ביעור דאילני
תמר חטטה והש"ס דללקט
בשמיני אין להפקיע
המלכה הוא דאילני תמר
חטטה לביעור פטור מן
המעשר:

מאן שמעת ליה כו'. אלמא ר"ש בן אלעזר כרנן גמליאל סבירא ליה:
הסרוג קשיא ליה ידא. קשה לען האחרון ידים ממשמות נז: שבת
חדשים. חלה לנכה: או שבת דקפוסה. חמה לסוף שלשים של תופת
טובה נכנס שבת של חמה: היפה שנה מטובתה מהו. אימתי ר"ה

אז שבת התקופה. אמתי נמי דקמינא בחדר בשבת קא בעי אע"ג
דאלו בלחמינו (ויקרא) ומאי לא בעי בחדר כללול ר"ה למעשר
זבחים או כמתיבתא ב' בסיון ר"ה לשמי הלחם ודלחין):
דחדשים. אע"ג שבישול

מאן שמעת ליה דאזיל בתר לקיטה ר"ג
וקתני שבט אלא אי אתמר הכי אתמר
אמר רבה בר רב הונא אע"ג דאמר רבן גמליאל
אתרוג אחר לקיטה בירק ראש השנה שלו
שבת מאי שנא התם דקתני אם היתה
שניה נכנסת שלישית ומאי שנא הכא
דקתני אם היתה שלישית נכנסת לרביעית
מילתא אנב אורחיה קב"ל דאתרוג קשיא
ליה ידא ואידי דממשמשי ביה כולי עלמא
בשביעית לא טעין פרי עד תלת שנין
בעא מיניה ר' יוחנן מרבי ינאי אתרוג
ר"ה שלו אימתי א"ל שבט שבט דחדשים
או שבט דקפוסה א"ל חדשים בעא מיניה
רבא מרב נחמן ואמרי לה ר' יוחנן מרבי
ינאי היתה שנה מעוברת מהו א"ל הלך
אחר רוב שנים אמר רבה אתרוג בת
ששית שנכנסת לשביעית פטורה מן
המעשר ופטורה מן הביעור ובת שביעית
שנכנסה לשמינית פטורה במעשר וחייבת
בביעור א"ל אביי בשלמא סיפא לחומרא
אלא רישא פטורה מן הביעור אמאי
דאמרינן זיל בתר חנטה אי הכי תיחייב
במעשר א"ל יד הכל ממשמשי בה ואת
אמרת תיחייב במעשר ורב המנונא אמר
"בת ששית שנכנסת לשביעית לעולם
ששית ובת שביעית הנכנסת לשמינית
לעולם שביעית מיתבי ר"ש בן יהודה אומר
משום ר"ש אתרוג בת ששית שנכנסת
לשביעית פטורה מן המעשר ופטורה מן
הביעור שאין לך דבר שחייב במעשר
א"ל"ב גדל בחיוב ונלקט בחיוב ובת
שביעית שנכנסת לשמינית פטורה מן
המעשר ופטורה מן הביעור שאין לך
דבר שחייב בביעור א"ל"ב גדל בשביעית
ונלקט בשביעית רישא קשיא לרב המנונא
סיפא קשיא בין לרבה בין לרב המנונא
תנאי היא דתניא "אמר רבי יוסי אבטולמוס
העיד משום חמושה וקנים אתרוג אחר
לקיטתו למעשר ורבותינו נמנו באושא
ואמרו יאחר לקיטתו בין למעשר בין
לשביעית שביעית מאן דבר שביעית
חסורי

יד הב' ממשמשים בו ואת אמרת
תתייב במעשר. לא נקט האי
טעמא אלא למאן דאמר לעיל (דף ד'):
שזה לאילן כלל דבר שאחר אילנות
דכולהו מנדו דבתר חנטה חטטה
פטורין מן המעשר מטעם יד הכל
ממשמשי דלמאי דסבר דאבטולמוס
משום חמשה וקנים אתרוג אחר
לקיטה למעשר ואחר אתרוג בת
לשביעית (א) לא היה לרין לטעם
זה דבין לענין חדש וישן בין לענין
מעשר שני ועני אילן בתר לקיטה
וזכנס אימתי לקמן דאבטולמוס
דהיינו מתני' דבבב"ב (פ"ב מ"ו)
דאתרוג שזה לאילן בנ' דריס
וילקט בדרך אחד:

שאין דבר שחייב במעשר
א"ל"ב גדל בחיוב ונלקט
בחיוב. לענין חדש ישן מעשר שני
ועני לא בעי גדל ונלקט בשנה אחת
ואילן בתר חנטה והכא פטור משום
יד הכל ממשמשי:

שאין לך דבר שחייב בביעור
א"ל"ב גדל בשביעית ונלקט
בשביעית. ואתמ' ומאי קשיא ליה סיפא
בין לרבה בין לרב המנונא הא כולהו
תנאי פליגי אדר"ש בהא דהא מילתא
דשעיתא דכלל דומי בין למעשר בין
לשביעית אילן בתר חנטה ירק בתר
לקיטה תבואה וימים בתר שלש ועוד
קשיא דבב' מקום שנהגו (פסחים נ"א):
קאמר רבי שמעון גופיה כל הספחים
אסורין מן מקפיהו כרוב שמעמדיה
רב נסים גאון בשל שביעית היוצאים
בשמינית ונראה הני מילי לענין שאר
ורבותינו

דיני שביעית מן מלענין ביעור ועוד נראה דלא איירי הכא אלא
באתרוג דוקא ושמה שום טעם יש ומיתוקמה שפיר השתא כרבי
שמעון היא דכמות שום שביעית שלהן שניה ושביעית פ"ה מ"א):
ורבותינו
דין הכל ממשמשי בה פטורה מן המעשר דלפטורא דמעשר לפי שהוליא
מכלל שאר אילנות שהלכו בה אחר חנטה לפיכך הוזהר ליתן טעם
לכריו ואשמועי' כרבה דאע"ג דלאו הפקר דמלכה הוא כיון דסוף
סוף יד הכל ממשמשי בה פטורה מן המעשר דלפטורא דמעשר לפי שהוליא
חנטה וסיפא יהיב טעמא לפטורא דמעשר הא אשמעינן טעמא דלא חייבוהו חכמים במעשר א"ל"ב גדל בחיוב ונלקט בחיוב
זה לא גדל בחיוב: א"ל"ב גדל בשביעית ונלקט בשביעית. דיני תמיך לבהמתך ולחיה אשר באלרין (ויקרא כה) דילפינן מינה (ה) ביעור בשביעית
תמיך ולא בשמינית: סיפא קשיא בין לרבה בין לרב המנונא. דהא תרתייהו בתר חנטה אזלי בשביעית ונת שביעית שנכנסת לשמינית חייבת בביעור
דהא לא פליגי רב המנונא אדרבה אלא בנת ששית שנכנסת לשביעית: פנאי היא. האי תנא פליגי עלייהו ותנא אתרינא קמי' כותייהו: דסניא כו'
הכי גרסי' בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ד ה"ו) "א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה וקנים אתרוג אחר לקיטה למעשר ורבותינו נמנו באושא
זמרו אתרוג אחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית: שביעית מאן דבר שביעית: דקאמר דאימתי עלה רבותינו אלמא איכא מאן דפליגי:
רב תנאי הוא, דתניא א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה וקנים [אתרוג] אחר לקיטתו למעשר, אחר חנטה לשביעית כרבה, ורבותינו שנטנו באושא חלקי בהו ופשוטה היא.

עבא א"ר מ"י פ"ה מהל'
מ"ס הלכה ו' ופ"ד
מהל' שמיטה הלכה י'
[טו"ט] י"ד ס"ח ס"ה
ס"ח ק"א):
ב מ"י (ש"ס הל"ט)
[פ"ה מהל' מעשר שני
ה' ה' טו"ט ע"ס:

רבינו חננאל

מאי שנת התם (בהיותה)
[בבב"ב] ה"ח ולידוקה
דקתני ואם היתה שנייה
נכנסת לשלישית, ומאי
שנא הכא כבי' אתרוג דקתני
אם היתה שלישית נכנסת
לרביעית כולי' ופשוטה
היא, פ"ד שבט דחדשים
היא מניין ימות הלבוש
שנ"ד ימים לייב' חרש.
שבט דקפוסה לחסכון
חמה, ורב שבי' ימים
לייב' חרש, ושטל של
חמה נקרא ונאזרי' בלשון
יו"ק, פסחים ש"א
ט"ו של שבט א"ש
הלבוש, ביהו' מצויה
והמבור של שבט שנת
החמה, ופשוטה שבת
של חרשי הלבוש, ואפילו
אם היא שנה מעוברת,
ראש השנה שלו שבט,
כ"ד רוב שנים אילוני,
אמר רבה אתרוג בת
ששית שנכנסת בשביעית
פטורה מן המעשר, בתר
לקיטה אילוני לענין
ביעור, כפי' יד הכל
ממשמשי בה, והתפקיד
פטור מן המעשר, ופטורה
מן הביעור, דאילני
בתר חנטה, והא בת
ששית הוא, מילק
במעשר ובביעור, ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
חייבת בביעור ופטורה
מן המעשר, ואוקמוס
הגדל והנלקט בחיוב, ובה
אמר בת ששית שנכנסת
לשביעית לעולם ששית,
פ"י שחיוב במעשר, ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
לעולם ששית, ואוחייבין
הא דתני ר' שמעון בן
יערבא יורה משה ר' שמעון
אתרוג בת ששית שנכנסת
לשביעית פטורה מן
המעשר ומן הביעור, שאין
דבר חייב במעשר אלא
הגדל והנלקט בחיוב, ובה
שביעית שנכנסת לשמינית
פטורה מן המעשר ומן
הביעור, שאין לך דבר
שחייב בביעור אלא הגדל
והנלקט בפטור, קשיא
לרבה, ולרב המנונא דאמר
לעולם בתר חנטה אילוני,
קשיא ליה רישא וסיפא,
רישא קתני אתרוג בת
ששית שנכנסת בשביעית
פטור מן המעשר, הנה
בתר לקיטה [אילוני],
שאין לך ללקט בשביעית
חייב במעשר, וסיפא
נמי דקתני בת שביעית
שנכנסת לשמינית פטורה
מן הביעור, גם כן בתר
לקיטה אילנין שאין לך
[ודב] נלקט בשביעית
וחייבת בביעור, ולא בעא
פירוק, סיפא קשיא לרבה
דאמר בת שביעית שנכנסת
לשמינית חייבת בביעור
[דאילוני] אחר חנטה,
ומתניתא תני פטורה מן
הביעור קשיא ליה, ומרן
חלקי בהו ופשוטה היא.

(א) בלכמה ז"ל הסיק פסחים ש"א ט"ו של שבט שנת החמה ביתר ימי' של שבט של שנת הללכה י"ב.